

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMEN
ADAYLARI VE UYARLANMIŞ
BEDEN EĞİTİMİ**

Yazar

Dr. Fisun YANARDAĞ

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ' ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçla kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

**Bu kitapta yer alan fikirler ve düşünceler yazara ait olup, hiçbir kurum veya kuruluşun görüşünü yansıtmamaktadır. *Bu kitap " Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Sporun Uygulanmasında Özel Eğitim Öğretmeni Adaylarının Yeterliliklerinin Araştırılması " adlı doktora tezinden üretilmiştir.*

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-808-0	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Özel Eğitim Öğretmen Adayları ve Uyarlanmış Beden Eğitimi	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Fisun YANARDAĞ	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	EDU033000
	DOI
	10.37609/akya.3093

Kütüphane Kimlik Kartı

Yanardağ, Fisun.

Özel Eğitim Öğretmen Adayları ve Uyarlanmış
Beden Eğitimi / Fisun Yanardağ.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

101 s. : tablo, şekil. ; 135x210 mm.

Kaynakça, Ekler ve İndeks var.

ISBN 9786253998080

1. Eğitim.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin genel nüfus içerisindeki oranı, 2002 yılı TÜİK verilerine göre % 12,29 olarak tespit edilmiş olup ilkokul yaşında olanların oranı yaklaşık % 4,6’dır. Özel gereksinimli çocukların son yıllarda okullaşma oranı giderek artarken bu artış beraberinde ilköğretimden mezuniyet oranlarında yükselmeye ve daha fazla çocuğun lise ve yüksek öğretime geçiş yaptığını göstermektedir (TÜİK, 2023). Bu artışlar, özel gereksinimli öğrencilerin daha fazla kaynaştırma okullarına başvuru yapmalarını sağlarken, ayrılaştırılmış okullar ve bu okullardaki öğrenci sayıları da artış göstermektedir (MEB, 2023). Kaynaştırma eğitiminin diğer bir ifade ile kapsayıcı eğitimin sunulmadığı ayrılaştırılmış ilkokullarda özel gereksinimli öğrencilere genel eğitim sınıf öğretmeni olan özel eğitim öğretmeni tarafından sunulmaktadır. Özel eğitim öğretmeni, genel eğitim içerisinde yer alan derslerden birisi olan beden eğitimi dersini de dört yıl boyunca yürütmektedir. Şu an “Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Spor” olarak adlandırılrsa da uyarlanmış beden eğitimi dersi olarak bilinen bu ders ile özel gereksinimli öğrencilerin motor gelişim sürecinin desteklenmesi, temel ve birleşik hareket becerilerinin nitelik ve niceliğinin artırılması, fiziksel aktivite ile sağlıklı yaşam alışkanlıklarının kazandırması ve serbest zaman beceri repertuarlarının geliştirmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, hedefler koyma ve dersi yürütmek, genellikle özel eğitim öğretmenlerinin lisans eğitimi sırasında kazandıkları yeterliliklere dayanmaktadır.

Kaynaştırma eğitimi vermeyen ilkokullarda beden eğitimi öğretmenlerinin mevzuat gereği görevlendirilmiyor oluşları, dersin yalnızca özel eğitim öğretmenleri tarafından yürütölmesi anlamına gelip alan yeterlilikleri düşünöldüğünde bazı sınırlılıklar ve uygulamada güçlüklerin yaşanmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, özel eğitim öğretmenlerinin lisans eğitim sürecindeyken sahip olması gereken yeterlikleri, uyarlanmış beden eğitimi dersine ilişkin deneyimleri ve dersi yürütme konusundaki düşünceleri gibi konularda sistematik yollarla veri toplamayı amaçlayan bilimsel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu gereksinimi gidermek üzere hazırlanan bu çalışma ile özel eğitim öğretmen adaylarının beden eğitim öğretim yeterlikleri incelenmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda gelecekteki eğitim politikalarına ve araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Kitabın, özel gereksinimli öğrenciler için öğretmen yetiştirme ve geliştirme ve öğretmen alan yeterliklerini belirleme konularında yapılacak çalışmalar sırasında kullanılabilircek bir başvuru kaynağı olmasını dilerim.

Dr. Fisun YANARDAĞ

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1

Giriş	1
1. Problem Durumu.....	6
2. Çalışmanın Amacı	6
3. Araştırmanın Önemi.....	7
4. Araştırma Soruları.....	7
5. Evren ve Örneklem.....	8

Bölüm 2

Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve.....	9
1. Özürlülük Tanımı ve Özürlülüğe İlişkin Modeller	9
1.1. Özürlülük Tanımı.....	11
1.2. Tıbbi Model.....	13
1.3. Sosyal Model.....	15
1.4. Biopsikososyal Model.....	16
2. Özel Eğitim Hizmetlerine İhtiyaç Duyan Bireyler	21
2.1. Zihin Yetersizliği	22
2.2. Otizm Spektrum Bozukluğu.....	23
2.3. İşitme Yetersizliği	25
2.4. Görme Yetersizliği.....	27
2.5. Bedensel Yetersizlik.....	29
2.6. Üstün Yetenekliler	33
3. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Spor.....	34
3.1. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Sporun Tarihçesi	35
3.2. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar	38
3.3. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları.....	41

4. Öğretmen Yeterliği.....	42
4.1. Öğretmen Yeterliğini Açıklamada Kuramsal Temeller	43
4.2. Türkiye’de Öğretmen Yeterliği	47
4.3. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Spor İçin Türkiye’de Öğretmen Yeterliği	49
4.4. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Spor İçin Uluslararası Öğretmen Yeterlikleri ve Standartlar	51

Bölüm 3

Yöntem	53
1. Katılımcılar	53
2. Araştırma Modeli.....	54
3. Veri Toplama Araçları	55
4. Veri Toplama Süreci.....	57
5. Veri Analizi.....	58

Bölüm 4

Bulgular	61
-----------------------	-----------

Bölüm 5

Tartışma ve Sonuç	75
1. Tartışma ve Sonuç	75
2. Öneriler.....	82
2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	82
2.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler	83

Ekler.....	85
-------------------	-----------

Ek-1. Demografik Bilgi Formu.....	85
Ek-2. Beden Eğitimi Öğretim Yeterlilik Ölçeği	86
Ek-3. Katılımcı Onam Formu.....	87

Kaynaklar	89
------------------------	-----------

Dizin	95
--------------------	-----------

KAYNAKLAR

- Ackland, P., Resnikoff, S., Bourne, R. (2017). World blindness and visual impairment: Despite many successes, the problem is growing. *Community Eye Health Journal*, 30(100), 71-73.
- Adapted Physical Education National Standards. (2008, 1 Mayıs). Erişim Adresi: <https://www.ncpeid.org/apens>.
- Babaoğlan, E., Yılmaz, Ő. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.
- Bandura, A. (1977a). *Social learning theory* (1st ed). Englewood Cliffs, N J: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1977b). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 2-5.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory* (1st ed). Englewood Cliffs, N J: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Berghs, M., Atkin, K., Graham, H., Hatton, C. & Thomas, C. (2016). Implications for public health research of models and theories of disability: A scoping study and evidence synthesis. *Public Health Research*, 4(8), 1-9
- Blindness and Vision İmpairment. (2023, 27 May). Retrieved from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/blindness-and-visual-impairment>.
- Block, M.E., Taliaferro, A., Campbell, A.L., Harris, N., & Tipton, J. (2011). Teaching the self-contained adapted physical education class. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 82(4), 47-52.
- Bronfenbrenner, U. (2005). *Making humans being human* (1st ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. (1998). *The bioecological model of human development* (1st ed). New York: Wiley.
- Castro, S., & Pinto, A. (2013). Matrix for assessment of activities and participation: Measuring functioning beyond diagnosis in young children with disabilities. *Developmental Neurorehabilitation*, 18(3), 177-189.
- Charlotte, A. H., Hebert, E., Kay, D. & Jeffrey, M. (2012). Development of a physical education teaching efficacy scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 16(4), 284-299.
- Columna, L., Hoyos-Cuartas, L. A., Foley, J. T., Prado-Perez, J. R., Chavarro-Bermeo, D. M., Mora, A. L., ... & Rivero, I. (2016). Latin American physical educators' intention to teach individuals with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 33(3), 213-232.
- Convention on The Rights of Persons With Disabilities. (2023, 24 May). Retrieved from: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Ch_IV_15.pdf

- Deafness and Hearing Loss. (2023, 27 May). Retrieved from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>.
- Demirci, N. ve Demirci, P.T. (2014). Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin oyun ve fiziki etkinlikler dersinde elde ettikleri kazanımların incelenmesi. *İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 25-34.
- Demirtaş, P. T. (2015). Sınıf öğretmenlerinin engellilerde beden eğitimi ve spor dersini etkileyen sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(19), 322-337.
- Duchardt, B., Marlow, L., Inman, D., Christensen, P., & Reeves, M. (2011). Collaboration and co-teaching: General and special education faculty. *The Clearing House: Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 72, 186-190.
- Egilson, S. T., & Traustadottir, R. (2009). Participation of students with physical disabilities in the school environment. *American Journal of Occupational Therapy*, 63, 264-272.
- Erbaş, M. K., Varol, Y. K. ve Ünlü, H. (2014). Beden eğitimi öğretim yeterliliği ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 16-27.
- Ertunç, E. N. (2008). *Kaynaştırma eğitimi uygulanan ilköğretim ikinci kademe görev alan beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgi düzeylerinin ve sınıflarındaki engelli öğrencilere bakış açılarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- European Standars in Adapted Physical Activities. (2023, 15 May). Retrieved from: <http://eusapa.upol.cz>
- Fox, M. (2003). *Including children 3-11 with physical disabilities* (1st ed). London: David Fulton Publishers Ltd.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2023). *How to design and evaluate research in education* (1st ed). New York: McGraw-Hill.
- Friend, M., Cook, L., Hurley-Chamberlain, D., & Shamberger, C. (2010). Co-teaching: An illustration of the complexity of collaboration in special education. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 20, 9-27.
- Gillberg, C. (2010). The essence in child psychiatry: Early symptomatic syndromes eliciting neurodevelopmental clinical examinations. *Research in Developmental Disabilities*, 31(6), 1543-1551.
- Greene, J. C., Caracelli, V. J., & Graham, W. F. (1989). Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 11(3), 255-274.
- Gürsel, F., Kılınc, N. ve Alagül, Ö. (2018). Kaynaştırma öğrencisinin beden eğitimi dersine aktif katılım sürecinin yansması. *Sportmetre*, 16(1), 61-72.
- Hoy, A. W., & Spero, R. B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and teacher education*, 21(4), 343-356.
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.

- Humphries, C.A., Hebert, E., Daigle, K., & Martin, J. (2012). Development of a physical education teaching efficacy scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 16(4), 284–299.
- Hutzler, Y., Meier, S., Reuker, S., & Zitomer, M. (2019). Attitudes and self-efficacy of physical education teachers toward inclusion of children with disabilities: A narrative review of international literature. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 24(3), 249-266.
- Individuals With Disabilities Education Act. (2023, 5 May). Retrieved from: <https://sites.ed.gov/idea/regs/b/a/300.8>.
- Kalyon, T. A. (1997). *Özürlülerde spor* (1. Basım). Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Kelly, L.E. (2020). *Adapted physical education national standards* (3st ed). Champaign: Human Kinetics.
- Kennedy, C. (2020). *Principles and practice of child neurology in infancy* (1st ed). London: Mac Keith Press.
- Klavina, A., & Kudlacek, M. (2011). Physical education for students with special education needs in europe: Findings of the EUSAPA Project. *European Journal of Adapted Physical Activity*, 4(2), 46-62.
- Kowalski, E., Lieberman, M., & Daggett, S. (2006). Getting involved in the IEP process. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 77(7), 35–39.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry* (1st ed). Beverly Hills, CA: Sage.
- Lobdell, L.O., & Van Ness, W. J. (1963). The self-contained classroom in the elementary school. *The Elementary School Journal*, 63(4), 212-217.
- Lollar, D. J., & Simeonsson, R. J. (2005). Diagnosis to function: Classification for children and youths. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 26(4), 323– 30.
- Mansoor, N., Mansoor, T., & Ahmed, M. (2016). Eye pathologies in neonates. *International Journal of Ophthalmology*, 12, 1832-1838.
- MEB 2023 Eğitim Vizyonu. (2023, 18 Mayıs). Erişim Adresi: <https://tegm.meb.gov.tr/www/2023-vizyonu/icerik/23>.
- MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2023, 16 Mayıs). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>.
- Meşe, İ. (2014). Engelliliği açıklayan sosyal model nedir?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 79-92.
- Miyauchi, H. (2020). A systematic review on inclusive education of students with visual impairment. *Education and Science*, 10, 1-15.
- Morley, D., Bailey, R., Tan, J., & Cooke, B. (2005). Inclusive physical education: Teachers' views of including pupils with special educational needs and/or disabilities in physical education. *European Physical Education Review*, 11(1), 84-107.
- Nalbant, S. (2018). Beden eğitimi öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları. *Journal of Physical Education and Sports Studies*, 10(2), 113-121.

- National Association for Gifted Children. (2023, 28 May). Retrieved from: <https://nagc.org/page/what-is-giftedness>.
- National Physical Education Standards. (2023, 17 May). Retrieved from: <https://www.shapeamerica.org/MemberPortal/standards/pe/default.aspx>.
- Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. (2023, 1 Haziran). Erişim Adresi: https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Ozel_Egitim_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf.
- Özer, D. S., Nablant, E., Aglamis, F., Baran, P., Kaya Samut, A. & Hutzler, Y. (2013). Physical education teachers' attitudes towards children with intellectual disability: the impact of time in service, gender, and previous acquaintance. *Journal of Intellectual Disability Research* 57(11), 1001–1013.
- Özer, D. ve Süngü, B. (2016). Beden eğitimi öğretmen adaylarının bakış açısından “Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersi” uygulamaları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 27(1) 1-15.
- Pak, M. D. ve Özden, S.A. (2018). Üstün yetenekli çocukların eğitim hakkı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-26.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (1st ed). Thousand Oaks, London: Sage.
- Petasis, A. (2019). Discrepancies of the medical, social and biopsychosocial models of disability: A comprehensive theoretical framework. *The International Journal of Business Management and Technology*, 3(4), 42-54.
- Poonual, W., Navacharoen, N., Kangsanarak, J., & Namwongprom, S. (2016). Risk factors for hearing loss in infants under universal hearing screening program in Northern. *Thailand. Journal of Multidisciplinary Healthcare*, 9, 1-5.
- Qi, J., & Ha, L. S. C. (2012). Hong Kong physical education teachers' beliefs about teaching students with disabilities: A qualitative analysis. *Asian Social Science* 8(8), 3-14.
- Rea, P. J., McLaughlin, V. L., & Walther-Thomas, C. (2002). Outcomes for students with learning disabilities in inclusive and pullout programs. *Exceptional Children*, 68, 203-223.
- Ross, S. M., Bogart, K. R., Logan, S. W., Case, L., Fine, J., & Thompson, H. (2016). Physical activity participation of disabled children: A systematic review of conceptual and methodological approaches in health research. *Frontiers in Public Health*, 4(187), 1-10.
- Sak, U., Ayas, M. B., Sezerel, B. B., Öpengin, E., Özdemir, N. N., & Gürbüz, S. D. (2015). Türkiye’de Üstün yeteneklilerin eğitiminin eleştirel bir değerlendirmesi. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 110-132.
- Salminen, A. L., & Karhula, M. A., (2014). Young persons with visual impairment: Challenges of participation. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 4, 1-10.
- Sameroff, A. J., & Fiese, B. H. (2000). *Transactional regulations: The developmental ecology of early intervention* (1st ed). Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge.

- Schuman, H. (1966). The random probe: A technique for evaluating the validity of closed questions. *American Sociological Review*, 31(2), 218-222.
- Shakespeare, T., & Watson, N. (2001). *The social model of disability: An outdated ideology?*. Barnartt, S. N., Altman, B.M. (Ed.) In Exploring Theories and Expanding Methodologies: Where we are and where we need to go (Research in Social Science and Disability, (p 9-28). Bingley: Emerald Group Publishing Limited.
- Simeonsson, R. J. (2006). *Defining and classifying disability in children* (1st ed). Washington, DC: The National Academies Press.
- Simeonsson, R. J., Leonardi, M., Lollar, D., Bjorck-Akesson, E., Hollenweger, J., & Martinuzzi, A. (2003). Applying the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) to measure childhood disability. *Disability and Rehabilitation*, 25(11-12), 602-610.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. E. (2013). *Using multivariate statistics* (6th Edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Tarsuslu-Şimşek, T. (2020). *Bedensel yetersizliğe neden olan bozukluklar: Genel özellikler ve belirtiler* (1. Basım). Ankara: MEB.
- Terzi, L. (2005). Beyond the dilemma of difference: The capability approach to disability and special educational needs. *Journal of Philosophy of Education*, 39(3), 443-459.
- Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783-805.
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W., & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202-248.
- Wang, L., Wang, M., & Wen, H. (2015). Teaching practice of physical education teachers for students with special needs: An application of the theory of planned behaviour. *International Journal of Disability, Development and Education*, 62(6), 590-607.
- World Health Organization. (1980). *International classification of impairments, disabilities and handicaps (ICIDH)*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization. (2001). *International classification of functioning disability and health (ICF)*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization. (2007). *International classification of functioning disability and health for children and youth (ICF-CY)*. Geneva: World Health Organization.
- Winnick, J. P. (2017). *Introduction to adapted physical education and sport*. Joseph P. Winnick, David L. Porretta (Ed.). *Adapted Physical Education and Sports* (6st ed). Champaign: Human Kinetics.
- Zigmond, N., & Matta, D. W. (2004). Value added of the special education teacher in secondary school co-taught classes. *Advances in Learning and Behavioral Disabilities*, 17, 55-75.